

Vos, Fluwyn, Weezel en Bonsem op Voorne rond 1750.

C. Martin Lok

In een artikel in De Levende Natuur doet Anton van Haperen (2017) verslag van waarnemingen van de das uit de achttiende eeuw in de duinen van Oostvoorne en speculeert hij over een mogelijke (her)vestiging van de das daar. In de achttiende eeuw kwamen blijkens een oud document op Voorne ook nog de vos, de fluwyn (steenmarter) en de bonsem (bunzing) voor (Friso, 1750). De Ordonnantie van Zyne Hoogheid op de Wildernissen van den Lande van Voorne in het Het Groot Placaetboek van Friso (1750) geeft veel informatie over de stroperij op Voorne, maar ook over de bestrijding van roofdieren. Zo wordt vermeld:

Onze kennisse gekoomen is, dat daagelyks in de Bosschen, Klingen, Duinen, Wildernissen Zeer groote excessen gebeuren... zoo in het vangen, rooven en schieten van ontallyken veel Haasen, Konynen,.... ,als ook in het vangen, rooven en schieten van Patrysen, Faisanten, Korhoenderen, wilde Zwaanen, trapgansen, Reygers, Scholvaarts, Kraanen,...

Voor het doden van vos, fluwyn, wezel en bonsem werd een forse premie uitgelooft:

“En om alle verdere ruïne van het Wild zoo veel moogelyk voor te koomen, zal voortaan tot een praemie gegeven worden, te weeten voor een oude Vos, het zy Reu of Teef, zes guldens, voor een Nest halfwasse het stuk drie guldens en voor een Fluwyn, Weezel of Bonsem een daalder”.

Blijkbaar was deze bestrijding heel effectief want vos, en (steen)marter zouden voor eeuwen van het toneel verdwijnen, zowel op Voorne als ook in het hele Nederlandse duingebied (Verstrael et al. 1997). Deze soorten werden uitgeroeid ter bescherming van jachtwild en omdat zij als een gevaar voor de konijnenteelt werden beschouwd.

De waarnemingen van de vos in Heemskerk en bij Bloemendaal in 1968 waren de eerste voorboden van de terugkeer van deze soort in de Nederlandse Duinen. Inmiddels wordt de vos sinds 2003/2004 ook weer op Voorne gesignaleerd en is deze daar nu een vaste bewoner geworden (Dijkhuizen, 2020). De vos werd in 2020 zelfs de soort van het jaar! Op grond van Friso (1750) zou men de komst van de vos dus enigszins als een herstel van een oude situatie op Voorne kunnen beschouwen. In die tijd werd met Voorne een groter gebied dan nu bedoeld en omvatte Voorne toen ook nog Goeree en een stuk van Overflakkee. Het is echter aannemelijk dat de vos en de andere roofdieren tenminste op het huidige Voorne voorkwamen.

Omdat Friso in 1750 vermeldde dat: *“Patrysen en Faisanten, Korhoenderen, wilde Zwaanen, Trapgansen, Reygers, Scholvaarts, Kraanen, en ander vliegend wild”* gestroopt werden, zag blijkbaar niet alleen de zoogdierbevolking rond 1750 er heel anders uit dan nu maar ook de vogelwereld!

Literatuur

Jan Alewijn Dijkhuizen (2020). De soort van het jaar 2020. De Vos. In de Branding 2020, nr 1:9.
Anton van Haperen (2017). De Das in de duinen van Voorne!? De levende Natuur 214-5.
Friso (1750). Ordonnantie van Zyne Hoogheid op de Wildernissen van den Lande van Voorne.
's Gravenhage, Scheltus. Uitgevaardigd door W.C.H. Friso, prins van Oranje, d.d. Het Loo 10-
8-1750. <https://play.google.com/books/reader?id=34lnAAAACAAJ&hl=nl&pg=GBS.PP2>
Blz. 894-7 (scrollen naar blz. 1006 van de website).
T. Verstrael & A.J. van Dijk (1997). Vos of grassen? Broedvogels van de Nederlandse duinen
sinds 1984. Limosa 70:163-78.

Vos, Drenthe, 26 april 2021.

Vos, Drenthe, 26 april 2021.

Steenmarter (Fluwyn). Drenthe, 26 april 2021.

Bunzing (Bonsem), Drenthe, 26 april 2021.